

ORIGINAL RESEARCH PAPER

Explanation of protection strategies for the historical bazaar of Tabriz based on value pathology recognition with emphasis on heritage tourism development *

Parisa Aberoumand Azar ^{1, }, Shabnam Akbari Namdar ^{2,*, }, Nima Valizadeh ^{2, }

¹ Ph.D. Candidate in Architecture, Faculty of Arts & Architecture, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

² Assistant Professor, Faculty of Arts & Architecture, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

ARTICLE INFO

Article History:

Received	2023/05/18
Revised	2023/07/14
Accepted	2023/09/23
Available Online	2024/08/26

Keywords:

Architectural Heritage
Value Protection
Bazaar of Tabriz
Heritage Values
Heritage Tourism

Use your device to scan
and read the article online

Number of References

62

Number of Figures

8

Number of Tables

5

Extended ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVES: The historical bazaar is a critical and effective element in the formation of Iranian cities and represents a wide array of interconnected values. These values play a significant role in both the preservation of the bazaar and the development and promotion of tourism. However, insufficient protection of this heritage has led to the deterioration of some of its values, which, in turn, has resulted in a decline in tourism. Therefore, this study aims to explain protection strategies by recognizing and addressing the pathology of the essential values of the historical Tabriz Bazaar, with a focus on developing heritage tourism.

METHODS: This research uses a mixed-methodology approach, with data collection conducted in both theoretical and practical dimensions, based on bibliographic and field studies. The theoretical aspect involved gathering data on key concepts such as architectural heritage, heritage values, and heritage tourism through a review of scientific literature, analysis of documents and international conventions, and examining the intellectual frameworks of scholars in the field of value protection of historical-cultural heritage. This was aimed at developing a conceptual model for understanding the subject. In the practical aspect, a questionnaire and interviews were used to measure and evaluate factors and variables derived from the theoretical framework. The statistical sample for the questionnaire comprised 384 tourists and citizens visiting the Tabriz Bazaar over a one-year period, selected using simple random sampling. Additionally, interviews were conducted with 30 business owners and 15 knowledgeable experts, chosen based on theoretical data saturation.

FINDINGS: Quantitative data from the questionnaires were analyzed using SPSS statistical software, inferential t-tests, and exploratory data analysis. Interviews were analyzed using content analysis, coding, and categorization. The results showed that, under the "urban value" variable, all indicators except for the urban role factor were found to be in unfavorable conditions, with a significance level of less than 0.05. For the "architectural value" variable, only the "compatibility" index had a significance value above 0.05 and a negative t-value, indicating unfavorable conditions. Indicators of "aesthetic value" showed better conditions, with a significance level below 0.05 and a positive t-value. Overall, the findings suggest that aesthetic values have experienced the least damage compared to other values, while urban values have suffered the most, with many urban development capabilities of the bazaar severely damaged or lost due to contemporary developments. Architectural values have also been impacted, though the damage was less severe compared to urban values. From the interviews, 160 codes related to tangible heritage values and 50 codes related to damages were identified. After categorization and removing duplicates, the codes were reduced to 118 and 22, respectively.

CONCLUSION: The interview results also confirmed the statistical findings, revealing that most of the remaining values of the bazaar are aesthetic, while many of the

* This article is derived from the first author's doctoral thesis entitled "Recognition of local values of interconnection of environment and body in traditional Bazars from environmental psychology point of view (Case study: Traditional Tabriz Bazar)", supervised by the second author and advised by the third, at Islamic Azad University, Tabriz Branch.

** Corresponding Author:
Email: namdar@iaut.ac.ir
Phone: +98(914)4149453

Extended ABSTRACT

Original urban and architectural values have suffered significant damage and continue to decline. If these issues are not addressed, these values will gradually deteriorate. The conclusion outlines practical solutions and recommendations for protecting and restoring the damaged urban, architectural, and aesthetic values of the Tabriz Bazaar by verifying the type of damage caused by the tangible values of the Tabriz Bazaar. It is expected that those working in architectural heritage protection will give greater consideration to the preservation and continuity of these historical-cultural identities, in light of the achievements and findings from studies in this field, to ensure that key heritage tourism sites in the region are not destroyed.

HIGHLIGHTS:

- Valuable architectural heritage plays an effective role in the development of the tourism industry, especially heritage tourism.
- Revival of the damaged values of the historical bazaar of Tabriz can provide the basis for the development of heritage tourism in Tabriz city.

ACKNOWLEDGMENTS:

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

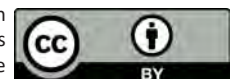
CONFLICT OF INTEREST:

The authors declared no conflicts of interest.

COPYRIGHTS

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Journal of Iranian Architecture & Urbanism (JIAU). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

HOW TO CITE THIS ARTICLE

Aberoumand Azar, P.; Akbari Namdar, Sh.; Valizadeh, N., (2024). Explanation of protection strategies for the historical bazaar of Tabriz based on value pathology recognition with emphasis on heritage tourism development. *Journal of Iranian Architecture & Urbanism.*, 15(1): 77-94.

<https://doi.org/10.30475/isau.2024.406830.2058>

https://www.isau.ir/article_201100.html

تبیین راهکارهای حفاظتی مبتنی بر شناخت و آسیب‌شناسی ارزشی بازار تاریخی تبریز با تاکید بر توسعه گردشگری میراثی*

پریسا آبرومند آذر^۱، شبنم اکبری نامدار^{۲*}، نیما ولیزاده^۲

۱. دانشجوی دکتری معماری، گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.
۲. استادیار، گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

مشخصات مقاله	چکیده
تاریخ ارسال ۱۴۰۲/۰۲/۲۸	<p>بازارهای تاریخی به عنوان مهم‌ترین پدیده‌های موثر در شکل‌گیری شهرهای ایرانی طیف وسیعی از ارزش‌های به هم پیوسته را دربرمی‌گیرند. ارزش‌های منسوب به آن‌ها می‌توانند نقش عمده‌ای در جهت حفاظت و توسعه گردشگری ایفا نمایند. با این وجود، عدم حفاظت شایسته از این میراث، بستر آسیب و انحطاط برخی از ارزش‌ها و به تبع آن کاهش سطح گردشگری را فراهم ساخته است. از این روی مطالعه حاضر درصدد تبیین راهکارهای حفاظتی مبتنی بر شناخت و آسیب‌شناسی ارزش‌های ملموس بازار تبریز با تاکید بر تقویت گردشگری میراثی برآمده است. رویکرد روش‌شناسی تحقیق، آمیخته و شیوه‌ی گردآوری داده‌ها، کتابخانه‌ای و میدانی بوده است. گروه‌های آماری پرسشنامه را گردشگران و شهروندان با حجمی معادل ۳۸۴ نفر و جامعه‌ی مصاحبه‌شونده را ۳۰ کسبه و ۱۵ تن از متخصصان تشکیل می‌دهند. ارزیابی داده‌های پرسشنامه با نرم‌افزار SPSS و تحلیل داده‌های مصاحبه بر اساس تحلیل محتوا و رویه کدگذاری و مقوله‌بندی انجام پذیرفت. نتایج آماره (t) موید آن است که در متغیر «ارزش شهری»، وضعیت کلیه شاخص‌ها به جز عامل نقش شهری با میزان معناداری کمتر از ۰/۰۵ نامطلوب شناخته شد. در متغیر «ارزش معماری»، تنها شاخص «سازگاری» با مقدار معناداری بالاتر از ۰/۰۵ منفی، در شرایط نامطلوب قرار دارد. شاخص‌های «ارزش زیبایی‌شناسی» با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ و t مثبت، از وضعیت مناسب‌تری برخوردار می‌باشند. نتایج منتج از مصاحبه بر یافته‌های آماری صحنه گذاشته و نشان می‌دهد که غالب ارزش‌های فعلی بازار متعلق به ارزش‌های زیبایی‌شناسی بوده و بسیاری از ارزش‌های سابق شهری و معماری این مجموعه میراثی دچار آسیب جدی گردیده است.</p>
تاریخ بازنگری ۱۴۰۲/۰۴/۲۳	
تاریخ پذیرش ۱۴۰۲/۰۷/۰۱	
تاریخ انتشار آنلاین ۱۴۰۳/۰۶/۰۵	
واژگان کلیدی	
میراث معماری	
حفاظت ارزشی	
بازار تبریز	
ارزش‌های میراثی	
گردشگری میراثی	

نکات شاخص

- میراث ارزشمند معماری نقش موثری در توسعه صنعت گردشگری خاص گردشگری میراثی ایفا می‌کنند.
- احیای ارزش‌های آسیب‌دیده بازار تاریخی تبریز می‌تواند بستر توسعه گردشگری میراثی را در شهر تبریز فراهم سازد.

نحوه ارجاع به مقاله

آبرومند آذر، پریسا؛ اکبری نامدار، شبنم؛ ولیزاده، نیما. (۱۴۰۳). تبیین راهکارهای حفاظتی مبتنی بر شناخت و آسیب‌شناسی ارزشی بازار تاریخی تبریز با تاکید بر توسعه گردشگری میراثی، نشریه علمی معماری و شهرسازی ایران، ۱۵(۱)، ۷۷-۹۴.

* این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده نخست با عنوان «بازشناسی ارزش‌های محلی درهم پیوندی محیط و کالبد بازارهای سنتی از منظر روانشناسی محیط (نمونه موردی: بازار سنتی تبریز)» می‌باشد که به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز انجام گرفته است.

** نویسنده مسئول

تلفن: ۰۰۹۸۹۱۴۴۱۴۹۴۵۳

پست الکترونیک: namdar@iaut.ac.ir

مقدمه

از دیدگاه صاحب‌نظران، ارزش از ارکان اصلی میراث فرهنگی (De la Torre, 2002; Avrami et al., 2000) و از عوامل تعیین‌کننده اعتبار و اهمیت در فرآیند حفاظت است (Mason et al., 2002; Matero, 2000). شناخت ارزش و پدیده‌های وابسته به ارزیابی آنها در صیانت از آثار تاریخی از مهمترین مولفه‌های تدوین منشورها در حوزه حفاظت مدرن و توسعه سیاست‌های مداخله در میراث فرهنگی است که زمینه‌نگرشی نو نسبت به آثار تاریخی و رویکردهای فرآیند حفاظتی را فراهم کرده است (Mason et al., 2002; Matero, 2000).

فرآیندی که به منظور تشخیص هویت آثار تاریخی و ارزیابی تغییرات مستمر، با هدف بررسی رابطه میان کالبد و بستر در مختصات مکانی معطوف به زمان صورت می‌گیرد. در این میان شهرها به عنوان پدیده‌های تاریخی دارای نمادهایی با پیوندهای محیطی، بستری پویا برای پدیده‌های وابسته ایجاد می‌کنند و بازار به عنوان یکی از ساختارهای هویت‌بخش شهرهای تاریخی و مظهری از بنیادهای مدنی شهروندان، ضمن نمایش هسته‌های حیاتی شهر و منطقه، پیوندهای محیطی را آشکار می‌کند. تجمع مراکز اقتصادی، اجتماعی، مذهبی و فرهنگی که پدیده‌های خاص بازارهای ایرانی و بهترین نمونه از آثار تاریخی ارزشمند در تاریخ معماری و شهرسازی است، با تمام غنای فضایی خود، در شرایط تغییر و توسعه پرشتاب، در پاسخگویی به نیازهای جدید غافلگیر شده و در تقابل با تحولات معاصر، درگیر آسیب‌های جدی شده است. بازار، در مواجهه با روند زندگی معاصر با اتکا بر تحولات مدرن، قبل از آنکه بتواند با نیازهای جدید هم‌سو شود، تحت تسلط آنها قرار گرفته و سوای وحدتی که دارا بود، اهمیت سابق خود را از دست داد. از طرفی توسعه شهرها به دلایل متفاوت نتوانسته موجب تقویت و گسترش بازارهای تاریخی شود و مشکلات متعدد، مانع از تداوم فعالیت و حضورپذیری طیف گسترده‌ای از مخاطبین شده است.

به منظور تحدید دامنه پژوهش، تمرکز بر مطالعه مجموعه بازار تاریخی تبریز، به عنوان شاخص‌ترین مجموعه بازار سنتی تبریز و کامل‌ترین عنصر شهری که در سال ۲۰۰۹ در فهرست میراث جهانی یونسکو ثبت شده، موردنظر می‌باشد. این مجموعه تاریخی به عنوان یکی از مهمترین مقصدهای گردشگری تجاری اروپاییان و آسیای میانه که بخش قابل توجهی از تجارت کشور را هم‌عهددار بود، به دنبال تغییر سیاست‌ها، رونق خود را از دست داد. هم‌زمان پیرو تغییرات فیزیکی و ایجاد شریان‌های جدید، از محدوده اطراف خود، منفک و با استقرار واحدهای نوساز در امتداد خیابان‌های جدید، موجب انزوای گسترده وسیعی از مجموعه بازار شده است. از طرفی

تهیه طرح‌های تفصیلی منطقه تاریخی- فرهنگی، سبب تخریب بخشی از بافت‌های فرسوده پیرامون، تصاحب حریم بازار و بافت مسکونی و حکومتی اطراف آن، زمینه‌ساز تضعیف محدوده، معابر تاریخی و از بین بردن شرایط حضور گسترده گردشگران در محدوده شده است. سوای آسیب‌های جدی بیرونی، دخل و تصرف در فضاها، تغییرات در اجزاء و عناصر و ... بافت مجموعه را مخدوش و اصالت آن را به مخاطره انداخته است. این بازار، علی‌رغم مقاومت در حفظ هویت اصیل خویش، بنا بر دلایل برشمرده ناشی از عدم شناخت کافی از ارزش‌های مکان تاریخی و ظهور پیامدهای غیرمتعارف، با حذف تدریجی پیوستگی هویتی مکان، موجب کاهش حضور گردشگران شده است.

لذا پژوهش حاضر بر آن است تا در راستای پاسخ به این دو پرسش: ۱- ارزش‌های ملموس بازار تاریخی تبریز کدامند و میزان آسیب‌های وارده بر این ارزش‌ها تا چه اندازه‌ای است؟ ۲- چه راهکارهایی در راستای احیاء، صیانت، و تداوم ارزش‌های ملموس مجموعه بازار تبریز قابل تبیین می‌باشند؟، ضمن مرور منابع و مستندات مکتوب پیرامون مفهوم ارزش در حوزه حفاظت میراث معماری، نظام ارزشی میراث را از دیدگاه صاحب‌نظران طبقه‌بندی و پس از بررسی و شناخت ابعاد ارزشمندی مصداق موردی و آسیب‌شناسی ارزش‌های کالبدی آن از دیدگاه دو گروه آماری (متخصصین، شهروندان، گردشگران و اهالی بازار)، راهکارهای حفظ و احیای ساختار این مجموعه ارزشمند تاریخی را با تکیه بر ارزش‌های آن تبیین نماید.

پیشینه پژوهش

بررسی پیشینه و سابقه‌های مطالعاتی پژوهش پیرامون حفاظت ارزشی میراث، در دو سطح داخلی و خارجی و با تاکید بر بستر مکانی تحقیق صورت پذیرفته است (شکل ۱). مطابق شکل ۱، غالب مکتوبات علمی انتشار یافته در سال‌های اخیر، بر راهبردهای مداخله مبتنی بر ارزش در بافت‌های تاریخی چون محلات شهری، سکونتگاه‌ها، اماکن مذهبی، عناصر شهری (خیابان، پیاده‌رو، میدان) و ... تاکید داشته‌اند و در کمتر پژوهشی، نظام ارزشی ساختار فضایی بازارهای سنتی ایرانی و فرآیند حفاظت از آن‌ها بر مبنای ارزش‌های جاری و نهفته در اثر مورد توجه بوده است.

این پژوهش با تکیه بر یافته‌های مطالعات پیشین، درصدد شناخت ارزش‌های ماهوی مجموعه بازار تاریخی تبریز، آسیب‌شناسی ارزش‌های ملموس و تبیین راهکارهای احیای ارزش‌های آسیب‌دیده این میراث معماری در راستای تقویت گردشگری میراثی در شهر تبریز برآمده که همین امر وجه بداعت و نوآوری پژوهش را شکل می‌دهد.

Results	Spatial platform	Year	Writers	Type of research	Grouping
The values of Sarpele historical neighborhood are divided into three categories: 1-Historical and social values 2- Environmental and physical values 3- Economic values.	Sarpelleh Passargeway	2019	Rezazadeh Ardebili et al.	Article	Foreign
Participants did not distinguish between cultural and natural heritage: According to them opinion, The environment, in addition to being a platform for human-made heritage, it is also considered as a valuable heritage.	European coastal & maritime Heritageae	2022	Azzopardi et al.	Article	
Heritage sites in Saudi Arabia should be evaluated based on a holistic approach which considers aspects of intangible cultural heritage in the classification and selection process.	Barzan Heritage area	2022	Albaaawy et al.	Article	
Using the model based on the values in the heritage prepares the possibility of making more correct strategic decisions in the conservation process.	Takht Suleiman	2016	Abbaszadeh	Treatise	Internal
In order to improve quality of Al-Qadim neighborhood & the intervention in the old context is defined and designed Historical, cultural and tourism axis with a cultural approach in order to protect the values of architectural heritage and urbanism development.	Mahdi al-Gadam neighborhood	2017	Abbaszadeh & Aysham	Article	
Identifying the factors affecting the sense of place of the Tabriz Bazaar is a measure to protect by revealing the meanings and a good point to start of semantic protection and keeping alive and strengthening the Bazaar's connection with people.	Tabriz Bazaar	2018	Abizade	Treatise	
Vali Asr street of Tehran includes layers of landscape-aesthetic, historical-memory, cultural-recreational, natural-environmental, economic-functional values.	Valiasr Street	2018	Androudi, & Taghipour	Article	
The values system based on environmental conditions has differences in ten types of selected residential open spaces: Therefore, the value system cannot be considered separate and independent from the context and georanhv.	Traditional houses of Iran	2019	Gharebiglou et al.	Article	
The relationship between the three indicators of natural foundations, the idea of construction and a building that has been built constitutes the place values which can be identified in the four dimensions of landscape, structure, function and meaning in architectural heritage.	Chughazanbil	2021	Shahrokhi	Article	

Fig. 1. An overview of the studies conducted on the research topic

مبانی نظری

میراث معماری و رویکرد حفاظتی ارزش محور

حفاظت و مدیریت میراث ساخته شده، فرآیند پیچیده‌ای است که نه تنها بافت کالبدی، بلکه ارزش‌های فرهنگی، زیبایی‌شناختی، معنوی، اجتماعی، اقتصادی و ... را نیز در بر می‌گیرد (Douglas, Hughes, Jones, Yarrow, 2016). مفهوم حفاظت برای اولین بار در سال ۱۹۳۱، توسط منشور آتن^۱ مطرح شد و در پاسخ به جنبش حفاظتی مدرن، مفاهیم بازسازی و احیا، بازنمایی دیدگاه‌ها و ایده‌های مختلف در سال‌های اخیر دنبال شد. این منشور بیان می‌کند که حفاظت از بناهای میراثی نباید حقوق ساکنان را برای داشتن یک محیط زندگی سالم به خطر بیندازد. به عبارت دیگر، ارزش میراث نباید بر منافع محیط زندگی که مستقیماً با رفاه و سلامت جسمی و روانی افراد در ارتباط است، غلبه کند. در منشور ونیز^۲ (۱۹۶۴)، مفهوم «اصالت» به عنوان یکی از مفاهیم کلیدی، برای نخستین بار به منظور حفاظت از میراث معماری مطرح گردید. بر اساس این منشور، «مردم بیش از پیش نسبت به وحدت ارزش‌های انسانی آگاه می‌شوند و آثار باستانی را میراث مشترک می‌دانند. مسئولیت مشترک حفاظت از آنها برای نسل‌های آینده به رسمیت شناخته شده است. این وظیفه‌ی ماست که آنها را با غنای کامل اصالت‌شان تحویل دهیم». در منشور ماچوپوچو^۳ (۱۹۷۷) آمده که حفاظت، نوسازی و استفاده‌ی مجدد از مکان‌های

میراثی و معماری موجود باید در فرآیند توسعه شهری ادغام شود تا از اهمیت اقتصادی و ادامه‌ی حیات این آثار اطمینان حاصل شود. زنده نگه داشتن این ساختمان‌ها به معنای بهینه‌سازی محیط زندگی برای ساکنان است.

سند ناراً^۴ حفاظت از میراث فرهنگی را در همه‌ی ادوار تاریخی، دارای ریشه در ارزش‌های میراثی دانسته و حفظ آن را منوط به توانایی در راستای درک این ارزش‌ها معرفی نموده است (ICOMOS, 1994). در حالی که در گذشته بیشترین تمرکز بر روی مداخلات فیزیکی بوده و حفظ ابعاد فیزیکی اثر، مهم‌ترین دغدغه در حفاظت مطرح گردیده است، اما در مسیر تکاملی منشورهای بین‌المللی و توصیه‌نامه‌ها در خصوص انواع مسائل و مشکلات میراث فرهنگی و معماری در جهان، منشور بورا^۵ در سال ۱۹۷۹ برای نخستین بار موضوع مکان و ارزش در محوطه‌های تاریخی را به جای استفاده‌ی صرف از ماهیت فیزیکی میراث مطرح کرد. در منشور بورا به جای واژه‌ی «محوطه» از کلمه‌ی «مکان» استفاده شده است، چرا که مکان دارای گستره‌ی معنایی بیشتری برای میراث است که تنها شامل ویژگی‌های فیزیکی نیست، بلکه ویژگی‌های ارزشی نیز در ارتباط قوی‌تر با مکان مطرح است. لذا تغییر دیدگاه از ملموس به ناملموس در منشور بورا (۱۹۷۹ تجدیدنظر ۱۹۹۹) ظاهر گردید و از این منشور به بعد تفکرات در زمینه‌ی میراث معماری و حفظ آن تغییر نمود.

حکایت از جامعیت مفهوم ارزش در حوزه میراث فرهنگی دارد.

با توجه به تعدد ارزش‌های ماهوی میراث (شکل ۳) و همپیوندی بالای میان آن‌ها، به سختی می‌توان ارزش‌های مطروحه را در دو یا چند گروه دسته‌بندی نمود. با این حال پژوهش حاضر در راستای ساده‌سازی، لایه‌های ارزشی میراث را در دو دسته‌ی الف- ارزش‌های ملموس (زیبایی‌شناسی، شهری، معماری) و ب- ارزش‌های ناملموس (تاریخی، فرهنگی، هویتی، اجتماعی، هنری، اجتماعی، معنوی، مذهبی، نمادین، عاطفی، علمی، اقتصادی) طبقه‌بندی نمود و با تمرکز بر ارزش‌های گروه الف، درصد شناخت و آسیب‌شناسی ارزش‌های ملموس مجموعه تاریخی بازار تبریز برآمد. شاخص‌های مرتبط با هر سه متغیر ارزش‌های شهری، معماری و زیبایی‌شناسی با استناد به مطالعات انجام شده به تفکیک در شکل ۴ ارائه گردیده است.

گردشگری میراثی^۸

گردشگری میراثی سفری است که با تجربه‌ی هنرهای تجسمی و نمایشی، ساختمان‌ها، مناطق و مناظر میراثی، سبک‌های زندگی، ارزش‌ها، سنت‌ها و رویدادهای خاص مرتبط است و شامل «صنایع دستی، زبان، غذا، هنر و موسیقی، معماری، حس مکان، مکان‌های تاریخی، جشنواره‌ها و رویدادها، منابع میراث، ماهیت محیط کار و فناوری، مذهب، آموزش و لباس» می‌شود (Jamieson, 1995). این نوع از گردشگری، ابزار توسعه اقتصادی است که از طریق جذب بازدیدکنندگان از خارج از جامعه‌ی میزبان به رشد اقتصادی منطقه کمک می‌نماید (Silberberg, 1995). بر اساس اصول جهانی، گردشگری میراث به دو گونه شامل: الف- دیدار از مکان‌های ملموس مانند موزه‌ها، سایت‌های تاریخی، باستان‌شناسی، معماری و...؛ و ب- آثار میراثی ناملموس نظیر آداب و رسوم، فرهنگ، نوع معیشت و جنبه‌های علمی مردم‌شناسی تقسیم می‌شود (Park, Choi, Lee, 2019).

روش پژوهش

تحقیق حاضر در زمره‌ی تحقیقات کاربردی و رویکرد روش‌شناسی آن، آمیخته (ترکیبی) است، به نحوی که از دو راهبرد کیفی (توصیفی- تحلیلی) و کمی (آزمون آماری) در راستای پاسخ به سوالات پژوهش بهره می‌گیرد. گردآوری داده‌ها پیرامون مفاهیم میراث معماری، ارزش‌های میراث، و گردشگری میراثی؛ با اتکا بر مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی در دو بعد نظری و عملی انجام می‌پذیرد. فرآیند اجرای تحقیق در بعد نظری جهت استخراج شاخص‌ها و ارائه مدل فکری شناخت موضوع، بر مبنای مرور مکتوبات علمی و همچنین واکاوی اسناد و کنوانسیون‌های بین‌المللی و تحلیل دیدگاه‌های مطرح صاحب‌نظران حوزه‌ی حفاظت ارزشی میراث تاریخی- فرهنگی و در بعد عملی، به منظور سنجش

در رویکرد ارزش محور در حفاظت، شناخت دامنه‌ی وسیع‌تری از ارزش‌ها ضرورت دارد و نباید تنها بر مواردی عمل نمود که مرتبط با ساختار کالبدی است. ویژگی‌هایی مانند پایش ارزش بر اساس اصالت، تمامیت بخشی کالبدی در توسعه ارزشی، هویت ارزشی نهفته در اثر در حمایت میراث طبیعی و فرهنگی، توجه به معیارهای محیطی و سازگاری با آن را می‌توان به عنوان معیارها و عوامل دانست که در بیان ارزش در حفاظت مورد توجه قرار داده‌اند (Hazen, 2008). به طور کل در زمینه‌ی حفاظت از میراث دو دیدگاه تعریف شده است: دیدگاه نخست مبتنی بر حفاظت کارکردی است که تنها بر حفظ جنبه‌های کالبدی و فیزیکی اثر تأکید دارد که در منشورهای اولیه اشاره شده است و دیگری حفاظت ارزشی است که بر حفظ جنبه‌های ارزشی اثر و بر ابعاد ناملموس حفاظت اشاره دارد. در واقع حفاظت کارکردی به دنبال معیارهای کالبدی و فیزیکی اثر و حفاظت ارزشی در جستجوی دستیابی به ارزش‌های درونی اثر می‌باشد (Avrami, Mason, De La Torre, 2000) که پژوهش حاضر مبتنی بر رویکرد دوم صورت پذیرفته است.

ارزش‌های ماهوی میراث معماری

میراث معماری باید با ارزش‌هایی در نظر گرفته شود که نیازهای امروزی را برآورده می‌کند. به عنوان مثال، مکان‌های میراث معماری مانند آکروپولیس و شهر ممنوعه باید ارزش یادبودی را حفظ کنند، در حالی که میراث معماری مدرن مستلزم آن است که یک ساختمان، دارای ارزش استفاده و ارزش هنری باشد تا بتواند ارزش‌های امروزی را منعکس کند. ریگل (۱۸۵۸-۱۹۰۵) ارزش‌های میراث معماری را به ارزش‌های یادبود و ارزش‌های امروزی تقسیم کرد. ارزش‌های یادبود شامل ارزش سن، ارزش تاریخی و ارزش یادبودی، و ارزش‌های امروزی شامل ارزش استفاده و ارزش هنری (زیبایی‌شناختی نسبی) است (Chang, 2014) (شکل ۲). در حقیقت ریگل دو مقوله‌ی مخالف (ارزش‌های یادبود و ارزش‌های امروزی) را به عنوان پیامدهایی برای برخورد با محوطه‌های میراثی تعریف کرد. بسیاری دیگر سیستم دیالکتیکی ارزش‌های میراث ریگل را بازبینی، تحکیم یا تقویت نموده‌اند (Mason, 2005; Pereira, 2007; Drury & McPherson, 2008; Meier, Scheurmann, Sonne, 2013; Halbertsma & Kuipers, 2014).

فیلدن^۹ (۲۰۰۳) در کتاب ارزشمند خود با عنوان «حفاظت از بناهای تاریخی»، سازمان یافته‌ترین طبقه‌بندی را در زمینه‌ی ارزش معرفی کرد. در این طبقه‌بندی، به سه دسته ارزش شامل ارزش‌های عاطفی، معماری، و کاربردی اشاره نمود. به طور کل در حوزه‌ی میراث، طبقه‌بندی‌های متعددی از ارزش توسط پژوهشگران، منشورها و سازمان‌های مختلف ارائه گردیده که در شکل ۳ به برخی از شاخص‌ترین دسته‌بندی‌ها اشاره شده است. این طبقه‌بندی‌ها

از پرسشنامه‌ی بسته محقق‌ساخته مقیاس لیکرت مجموعاً با ۲۵ گویه مبتنی بر شاخص‌های مستخرج از چارچوب مفهومی تحقیق استفاده گردید (شکل ۴). گروه آماری پاسخ‌دهنده به پرسش‌های پرسشنامه را گردشگران و شهروندان مراجعه‌کننده به بازار تبریز در طول یک سال تشکیل می‌دهند که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و با حجمی برابر با ۳۸۴ نفر به ازای هر گروه گزینش شده‌اند. حجم نمونه‌ی تعیین شده بر اساس فرمول کوکران و با احتساب نامحدود بودن جامعه‌ی هدف به دست آمده است.^{۱۱} اعتبار گویه‌های پرسشنامه بر اساس نسبت روایی محتوایی لاو^{۱۲} و زیر نظر ۶ تن از متخصصان این حوزه به تایید رسید و پایایی آن به روش آلفای کرونباخ^{۱۳} به ازای هر شاخص مطابق جدول ۱ برآورد شد. مقادیر به دست آمده بر مطلوبیت سطح پایایی ابزار اندازه‌گیری دلالت دارد.

شاخص‌های شناسایی شده در جغرافیای مورد مطالعه (بازار تبریز) و تبیین مدل عملیاتی تحقیق، بر پایه پیمایش میدانی با ابزارهای پرسشنامه و مصاحبه صورت می‌گیرد. به دنبال شناخت جنبه‌های ارزشمندی بازار تبریز و ارزیابی آسیب‌های وارده بر ارزش‌های ملموس این میراث جهانی، از نقطه‌نظرات و دیدگاه‌های تخصصی ۳۰ تن از کسبه بازار و ۱۵ نفر از کارشناسان حوزه‌های مرمت، معماری و شهرسازی طی مصاحبه‌ای نیمه ساختاریافته^{۱۴} بهره گرفته شد. نمونه‌گیری جامعه‌ی مصاحبه‌شونده به شکل هدفمند^{۱۵} و حجم نمونه‌های منتخب به اشباع نظری سوالات مورد بررسی وابسته بوده است. بدین معنا که نمونه‌گیری تا رسیدن مقوله‌ها به سطح اشباع نظری ادامه یافت. به منظور سنجش میزان آسیب‌های وارده بر ارزش‌های زیبایی‌شناختی، شهرسازی و معماری در مجموعه تاریخی بازار تبریز،

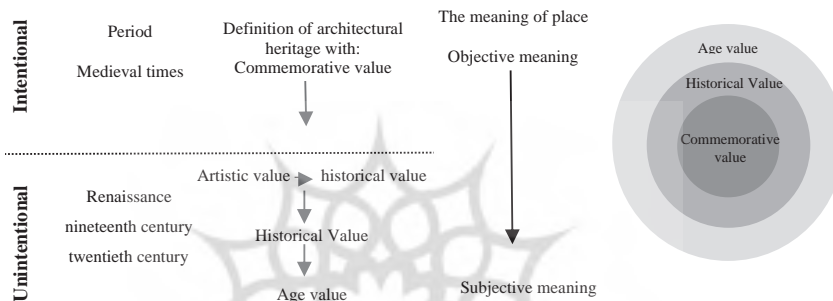

Fig. 2. An interpretation of Evolutionary plan of Riege values (Lamprakos, 2014)

Values	Year	person/ organization/ charter	
Modern (relative art / original / art / applied art), Monument (favorite/historical/old monument)	1902	Riegl	Foreign
Conservation, research, cultural heritage, aesthetics, economic	1983	Lipe	
Aesthetic, historical, scientific, social	1998	The Bura Charter	
Historical and artistic, social or civil, spiritual or religious, symbolic or identity, research, natural	2000	Mason & Avrami	
Socio-cultural (historical /cultural-symbolic /social /spiritual-religious /aesthetic), Economic (functional /non-functional /existential /optional /hereditary)	2002	Mason	
Emotional, Cultural, Practical (functional)	2003	Feilden	
Aesthetics, Spiritual, Social, Historical, Symbolic, Authenticity	2006	Throsby	
Cultural, socio-economic	2007	Feilden & Jokilehto	
Evidence, historical, aesthetic, communal	2008	English Heritage	
Scientific, historical, aesthetic, social, spiritual	2010	MEGA	
Economic value (functional, non-functional), environmental and physical value (architecture, harmony, proximity and combination of spaces, aesthetics, environment, skill/technique, innovation/achievement, rarity, documentary, originality) Historical and social value (historical, scientific/educational, political, social, religious, authenticity, identity, emotional)	2019	Rezazadeh Ardebili et al.	Internal
emotional (aesthetic, symbolic, spiritual and amazing), historical (cultural continuity, identity, antiquity, unique, urban environment and architecture), scientific (ecological, reference, archeology)	2000	Hojjat	
Social and popular	2006	Falamaki	
Historical, cultural, tourism	2012	Hanachi&	
Values with a practical nature (educational, tourism, economic, technical-structural, historical, artistic), values with a spiritual nature (political, social, emotional, cultural, identity)	2013	Nejadabrahimi et al.	

Fig. 3. Different categories of value in the field of heritage

References	Inferential questionnaire Phrases	Question	Index concept	Variables and indicators	
Mirhosseini and Jahambaksh, 2016 - Mashhadizadeh Dehakhani and Rostami, 2013 - Shirvani et al., 2016 - Hanachi and Fadinza, 2014 - Arouz, 2008 - Icomos, 1993 - Jokilhto, 2006 - Avrami, 2000 - Riegel 1982	The role of Tabriz Bazaar as an urban index element	q1	Symbol & element of urban	Urban role	1
	Maintaining the main nature and structure of the Tabriz Bazaar from the past to the present	q2	The originality & nature of the environment	Structural system	2
	The connection between Tabriz Bazaar and the surrounding environment	q3	Contextualism	Relic platform	3
	Environmental quality of Tabriz Bazaar	q4	The desirability of the	Environmental quality	4
	The possibility of new constructions in Tabriz Bazaar Range and the capacity to change some Bazaar activities and uses	q5	Physical & functional change and development	Ability to change & develop	5
	Riding and walking access routes to Tabriz Bazaar	q6	Routes and access facilities	Communication network	6
	Facilities to access Tabriz Bazaar	q7			
	Adaptation of Tabriz Bazaar architecture with modern urban context	q8			
	The compatibility of Bazaar architecture with the cold climate of Tabriz	q9	Urban, climatic, functional compatibility	Compatibility	7
	Conformity of spaces with functions defined in Tabriz Bazaar	q10			
	Variety in the number and type of dome-shaped covers in the Bazaar	q11			
	The breadth & grandeur of the architectural structure of the Tabriz Bazaar	q12	Physical indicators, design and Spatial of identity maker	Identity maker Indicators	8
	The multiplicity and spatial diversity of Tabriz Bazaar	q13			
	Specifications of the physical components of Tabriz Bazaar	q14	Physical components, spatial organization	Architectural features	9
	Organizing the interior spaces of Tabriz Bazaar	q15			
	Defining the function and usage of Tabriz Bazaar spaces	q16			
	Variety of functions and activities inside Tabriz Bazaar	q17	Functionalism, diversity, functional and spatial, spatial facilities	Functional features	10
	Variety of interior spaces of Tabriz Bazaar	q18			
	Tabriz market space for customers and tradespeople	q19			
Handyani and Ghasemlou, 2015 - Mitchell, 2008 - Burn, 2002	The diversity and attractiveness of interior decoration of Tabriz Bazaar	q20	Physical decorations	Decorations	11
	Physical and visual variety (variety in form, combination of architectural components, color, dimensions and size, material, etc.)	q21	Physical & visual diversity	Variety	12
	The attractiveness of Tabriz Bazaar despite its various functions	q22			
	Visual appeal (scenery, natural elements, etc.)	q23	Functional, visual and architectural appeal	Attractiveness	13
	Attractiveness of the physical components of the Tabriz Bazaar (the shape of the dome, arch, roof covering, decorations, arrangement, materials, etc.)	q24			
	The visual and physical integration of the architectural components of the Tabriz Bazaar	q25	Visual & physical coherence	Unity	14

Fig. 4. List of research variables and indicators

Table 1. Cronbach's alpha test results of research variables

Variables	Urbanism values	Architectural values	Aesthetic values
Number of items	7	6	8
Cronbach's alpha value	0.79	0.81	0.87

متوالی؛ ۱- پیاده‌سازی متن مصاحبه، ۲- بازخوانی متن و استخراج جملات کوتاه (عبارات)، ۳- ایجاد کدهای مختصر و نام‌گذاری آن‌ها (کدگذاری) (۴)، دسته‌بندی کدها و مفهوم‌سازی، و ۵- تعیین مقولات نهایی (۱۵) (خرد و کلان) انجام پذیرفت (Aberoumand et al., 2022). روش تحلیل محتوا قادر به شناسایی مقوله‌ها یا الگوها و توصیف سیستماتیک معانی کیفی و طبقه‌بندی فرآیندهای کدگذاری با تعریف ویژگی‌های

به دنبال تکمیل فرآیند توزیع و پاسخگویی مخاطبان و مرتب‌سازی، کدگذاری و استانداردسازی پاسخها در برنامه‌ی اکسل، داده‌های خام به دست آمده در نرم‌افزار SPSS با بهره‌گیری از آماره توصیفی (میانگین) و آزمون آماری (تی تک نمونه‌ای) مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. تحلیل داده‌های اکتشافی حاصل از مصاحبه نیز با اتکا بر شیوه‌ی تحلیل محتوا و مبتنی بر رویه کدگذاری و مقوله‌بندی در ۵ گام

فرآیند تفسیر داده‌ها، با همسوسازی و مطابقت یافته‌ها و نتایج حاصل از تحلیل‌های انجام شده، نسبت به پاسخگویی به سوالات پژوهش اقدام می‌گردد. فرایند پژوهش در شکل ۵ نشان داده شده است.

اصلی از طریق کاهش داده‌های کیفی است (San-delowski & Barroso, 2003). در این روش، کدهای مفهومی، طبقه‌ها و مقوله‌ها به طور مستقیم از داده‌ها استخراج می‌شوند (Cho & Lee, 2014). به دنبال اتمام

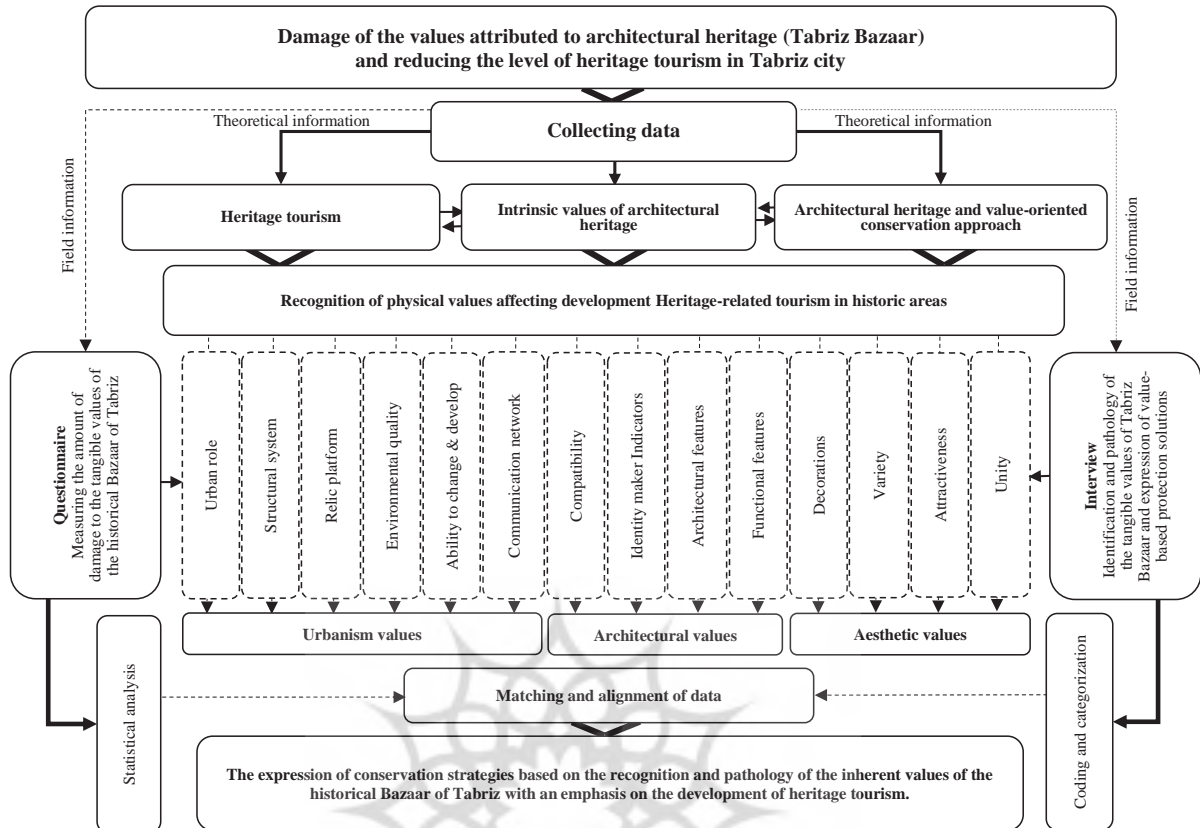

Fig. 5. Research implementation model and process

حوزه باقی‌مانده فعال، محدودتر شده است (شکل ۶). مختصات مکانی مذکور با وجود تغییرات فیزیکی در بافت پیرامون و جابجایی تحرکات اقتصادی-اجتماعی، دارای قابلیت‌های ویژه‌ای است که تا حدودی شرایط گردهم‌آیی عوامل بازار را تامین می‌کند، همچنین به واسطه دارا بودن پیوندهایی با شهر، مجموعه باارزش و هویت‌بخشی است که در صورت همسویی راهکارهای حفاظت با احیاء و تقویت ارزش‌های پایگاه داده‌های مکانی، ضمن افزایش قابلیت دسترسی و بهره‌وری، میزبانی فیزیکی را تقویت و واگرایی چالش برانگیز را محدود می‌نماید.

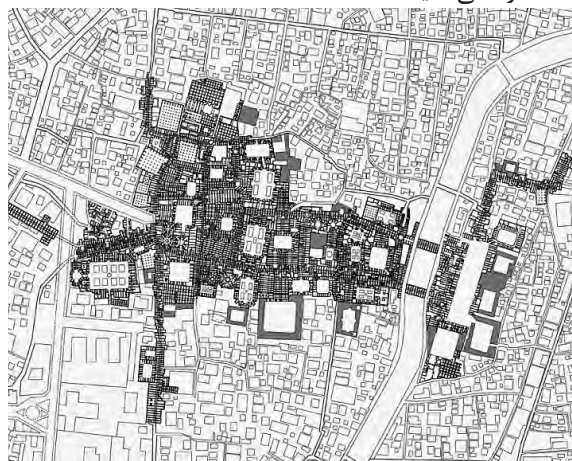

Fig. 6. Tabriz Bazaar map and elements around it (Ministry of Housing and Urban Development, 2009, 57)

معرفی محدوده مورد مطالعه

مجموعه بازار تاریخی تبریز به عنوان یک بلوک جامع شهری در مرکز بافت تاریخی شهر واقع گردیده است (Ismaili and Omrani, 2008). این مجموعه مسقف و به هم‌پیوسته، بزرگترین سازه آجری جهان با مساحتی حدود ۳۰ هکتار عرصه و ۷۰ هکتار حریم (Sultanzadeh, 1997)، مهمترین عنصر سازمان دهنده پیرامون خود است که با دارا بودن ماهیت چندگانه، در هم‌جواری کاخ عالی قاپو در جبهه شرقی، ارگ حکومتی و مسجد جامع، در جبهه‌های غربی و جنوبی، ضمن ایجاد پیوندهای محیطی با عناصر شهری، همدیگر را تقویت و حمایت می‌کنند. گسترش افقی بازار با وجود رودخانه مهران رود در جبهه شمالی، موجب ایجاد قطب‌های متفاوتی در بخش شمالی رودخانه شده که پلهایی امکان ارتباط آن با محدوده اصلی بازار را فراهم می‌آورند. سوای گستردگی شمالی-جنوبی، بازار دارای ساختار چندمحوری و شبکه ارتباطی متشکل از دو محور اصلی و تعدادی محور فرعی است (Sultanzadeh, 1997) که در نتیجه گسترش هدفمند ایجاد شده است. این بلوک شهری که سابقاً محدوده مرزی پایداری نداشت، به دنبال تغییر سیاست‌های توسعه شهری، با تعریض و ایجاد شریان‌های جدید، از محدوده پیرامون خود منفک، ارتباط بخش‌هایی، با هسته اصلی بازار قطع و

یافته‌ها

نتایج و دستاوردهای آماری و کیفی پژوهش بر مبنای تحلیل و پردازش یافته‌های حاصل از پیمایش میدانی با ابزارهای پرسشنامه و مصاحبه در ادامه آورده شده است. نتایج جمعیت‌شناختی و توصیفی کسب شده از ۳۸۴ گردشگر و شهروند شرکت‌کننده در این نظرسنجی در شکل ۷ نشان داده شده است.

سنجش میزان آسیب‌های وارده بر ارزش‌های ملموس بازار تاریخی تبریز

نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای موید آن است که از دیدگاه پاسخگویان، غالب شاخص‌ها در بازار تبریز در سطح نامطلوبی قرار دارند، بدین معنا که اکثریت ارزش‌های نهفته در این میراث معماری، دچار آسیب جدی شده‌اند. بنا به نظر گردشگران، در متغیر «ارزش شهری»، وضعیت شاخص‌های نقش شهری و کیفیت محیطی با میزان معناداری کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ و با ضریب اطمینان ۰/۹۵، نسبتاً مطلوب و عامل‌های نظام‌سازی، بستر اثر، قابلیت تغییر و توسعه، و شبکه ارتباطی با مقدار معناداری

بیشتر از ۰/۰۵، نامطلوب شناخته شده‌اند. از نگاه شهروندان نیز، مقدار معناداری تمامی شاخص‌ها به غیر از نقش شهری (۰/۰۰۰)، بزرگتر از سطح آزمون یعنی ۰/۰۵ بدست آمده، که این مقادیر نشان از عدم مطلوبیت شاخص‌ها در بازار دارد.

از منظر هر دو گروه آماری، شاخص‌های متغیر «ارزش زیبایی‌شناسی» با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ و t مثبت، از وضعیت مناسب‌تری نسبت به دو متغیر دیگر برخوردار می‌باشند. در متغیر «ارزش معماری» نیز شاهد مقادیر معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ برای شاخص‌های ویژگی‌های هویت‌ساز، کاربردی و معماری و وضعیت نسبتاً مطلوب آن‌ها از دیدگاه گروه‌های پاسخ‌دهنده هستیم و تنها شاخص «سازگاری» با مقدار معناداری بالاتر از ۰/۰۵ و t منفی، در شرایط نامطلوب قرار دارد (جدول ۲).

شناسایی و آسیب‌شناسی ارزش‌های ملموس بازار تبریز

فرآیند تحلیل و تفسیر داده‌های اکتشافی حاصل از اجرای مصاحبه با ۳۰ کسبه‌ی بازار و ۱۵ تن از کارشناسان

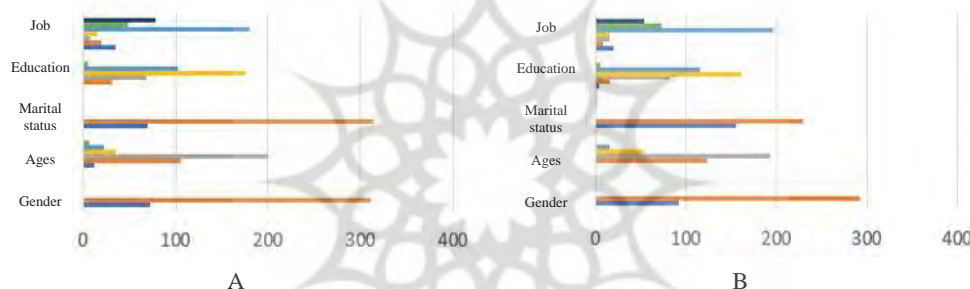

Fig. 7. A) Descriptive statistics of the citizen statistical community; B) Descriptive statistics of the tourist statistical community

Table 2. One Sample t-test results in terms of research indicators

Research variables	Indicators related to variables	Citizen statistical society				Tourist statistical society				Number
		Average of index	T-Test	Degrees of freedom	Significance level	Average of index	T-Test	Degrees of freedom	Significance level	
Urban values	1 Urban role	3.41	3.21	49	0.000	2.99	2.81	29	0.000	384
	2 Structural system	2.92	2.64	49	0.059	2.19	3.78	29	0.067	384
	3 Relic platform	2.40	2.10	49	0.061	2.31	2.24	29	0.059	384
	4 Environmental quality	3.04	-3.84	49	0.000	3.00	3.18	29	0.055	384
	5 Ability of change and develop	2.31	1.37	49	0.070	2.09	-4.41	29	0.086	384
	6 Communication network	2.73	-2.16	49	0.052	2.52	-3.16	29	0.058	384
Architectural values	7 Compatibility	2.49	-5.18	49	0.082	2.26	-4.79	29	0.098	384
	8 Identity indicators	3.33	4.10	49	0.041	3.21	3.16	29	0.000	384
	9 Functional features	3.28	3.89	49	0.011	3.34	3.22	29	0.000	384
	10 Architectural features	3.16	2.11	49	0.021	3.22	2.52	29	0.000	384
Aesthetic values	11 Decorations	3.40	2.32	49	0.001	3.19	1.81	29	0.001	384
	12 Variety	3.51	2.12	49	0.000	3.23	1.36	29	0.001	384
	13 attractiveness	3.42	-4.41	49	0.000	3.43	3.75	29	0.000	384
	14 Unity	3.19	2.74	49	0.000	3.30	3.27	29	0.000	384

و احصا گردید که بواسطه‌ی دسته‌بندی و حذف کدهای تکراری، این تعداد به ترتیب به ۱۱۸ و ۲۲ کد تقلیل یافت. جدول ۳ نتایج حاصل از بررسی اظهارات جامعه‌ی هدف در رابطه با ارزش‌های شهری بازار تبریز، جدول ۴ نتایج حاصل از بررسی اظهارات جامعه‌ی هدف در رابطه با ارزش‌های معماری بازار تبریز و جدول ۵ نتایج حاصل از بررسی اظهارات جامعه‌ی هدف در رابطه با ارزش‌های زیبایی‌شناسی بازار تبریز را نشان می‌دهند.

و متخصصان امر به منظور شناسایی و آسیب‌شناسی ارزش‌های شهری، معماری و زیبایی‌شناسی مجموعه تاریخی بازار تبریز با پیاده‌سازی محتوای مصاحبه‌ها و تبدیل آن‌ها به متن نوشتاری آغاز و با بازخوانی مکرر مصاحبه‌ها، استخراج مفاهیم و واحدهای معنادار از داده‌ها، و تدوین مقوله‌ها به اتمام رسید. بر اساس اظهارات مصاحبه‌شوندگان، مجموعاً ۱۶۰ کد در ارتباط با ارزش‌های ملموس میراث و ۵۰ کد در خصوص آسیب‌های وارده به این ارزش‌ها شناسایی

Table 3. Results of examining the statements of the target population in relation to the Urbanism values of Tabriz Bazaar

Final category	Concepts (Identified codes)	Sentences and phrases extracted from the interview text	Statistical society	Interview questions
Urban role	Cultural, political and religious role	Tabriz Bazaar plays a significant role in all political, cultural and religious events.	1	Bazaar tradespeople
	Bazaar importance in the city	What is the importance of Tabriz without a Bazaar?	2	
	Influence on urban affairs	Cooperation and consensus in affairs start from the Bazaar.	3	
Structural system	Economic activity	The nature of the Bazaar depends on the activity of the Bazaar.	4	
	The educational role of Bazaar	There is not only a Bazaar here, there is also a school.	5	
	A concept beyond the workplace	The Bazaar means more than the workplace to me.	6	
Relic platform	The importance of surrounding streets	The surrounding streets help the Bazaar.	7	
	Adjacent to the Jameh Mosque	The Jameh mosque attached to the Bazaar	8	
Environmental quality	The cleanliness Parts from the Bazaar	Mozaffaria, Amir, Sarai Kharazi and some other places are clean.	9	
Ability of change and develop	lack of need to Change the status quo	It does not need to change; the oldness of the Bazaar is good in every way	10	
	Satisfaction tradespeople with existing conditions	tradespeople prefer the same conditions. It is better to limit the changes to addressing the general Bazaar situation.	11	
Communication network	Multiple ways to access the market	There is access to the market from all sides of Tabriz.	12	
	lack of restrictions on access	There is no limit to reach the Bazaar and enter different sectors.	13	
Urban role	Continuity and stabilization of behaviors	Some behaviors have continued, have been reproduced and stabilized.	14	Specialists
	Impact from different aspects	Influencing from political, economic, cultural and religious aspects throughout history.	15	
	The importance of the Bazaar in the formation of the city	It played an important role in the formation of the city.	16	
	Preservation of physical structure and urban role	Despite repeated injuries over time, it has preserved its physical structure and urban role.	17	
Structural system	Multifaceted structure	Economic system along with cultural, religious, social aspect & etc.	18	
	The center of exchange of goods and place of social activities	Today, the Bazaar is the center of goods exchange and gathering place of social activities.	19	
Relic platform	A link with valuable architectural works	The Blue Mosque near the market is also registered as a UNESCO World Heritage Site.	20	
	Existence of valuable elements around the market	There are still many valuable elements around the market.	21	
	The added value of the shops around the street	In the past, the value of the property was higher in the Bazaar, but now due to the implementation of the streets around the outside shops, have a higher property value.	22	
	Low noise pollution	Far from urban noise pollution and the noise of people in the market that creates a different feeling.	23	
Environmental quality	Absence of artificial pollutants	Quiet environment away from noise pollution because The Bazaar is free from any kind of artificial pollutants such as cars and technology.	24	
	The ability to create relative change	The ability to make a relative change Because of its spatial flexibility	25	
Ability of change and develop	Encirclement of Surrounding environment Due to accessions and implementation of the streets	Surroundings environment is surrounded by implementation of the streets and new constructions, The physical development of the Bazaar has no meaning but determining privacy and Revival of the surrounding historical context is effective.	26	
	Access from all parts of the city	There is access from all parts of the city.	27	
Communication network	Interaction with surrounding urban spaces	Interaction with surrounding urban spaces with various access radius	28	
	Communication path from the northern Wall	The possibility of traffic and car parking is a little better at the end of the Bazaar.	29	

State the values of the urbanism of the historical Bazaar of Tabriz.

Table 4. Results of examining the statements of the target population in relation to the Architectural values of Tabriz Bazaar

Final category	Concepts (Identified codes)	Sentences and phrases extracted from the interview text	Statistical society	Interview questions		
Compatibility	A link between the Bazaar and the old neighborhoods	The Bazaar and its surroundings are the old area of Tabriz which were linked from the past, there are still residential neighborhood around the Bazaar.	30	Bazaar tradespeople		
	Preventing rain by covering the roofs	The whole Bazaar is covered and Snow and rain are prevented.	31			
	The thickness of the walls to prevent cold penetration	The walls of the Bazaar are thick and This is because of the cold weather in Tabriz.	32			
	Matching spaces with defined functions	Each part of the Bazaar is formed according to the type of business in it.	33			
Identity index	Greatness, bigness and breadth	The Bazaar is vast, big and magnificent. I haven't seen Similar that elsewhere	34			
	Unique caravanserais	The caravanserais that are in the Bazaar are not seen anywhere else.	35			
	The connecting bridge between the two parts of the Bazaar	The river has divided the Bazaar into two parts that are connected by two bridges.	36			
	The combination of full and empty space	The whole of Bazaar is covered and There are courtyards inside that Which is very interesting	37			
	Dome coverage of the entire Bazaar	Covering the dome roof of the whole Bazaar, Especially the domes of Timchehs	38			
	Architecture with traditional materials	Brick and wooden architecture with thatched roof	39			
Architectural features	two main and long rows	It has two main and long rows which All Timchehs are connected to it.	40			
	Rest platforms	The platform next to the entrance of the corridors was a temporary resting place for porters.	41			
	Ceiling skylights	Ceiling skylights	42			
	Height difference of physical elements	All parts of the Bazaar are not the same height, Rows are one floor and Timchehs and caravanserais are two or three floors.	43			
	Multiplicity of Bazaar entrance	The number of market entries is high, you can enter the market from any direction.	44			
	Being integrated and comprehensiveness	All Bazaar segments are interdependent, you cannot ignore or delete any part of it.	45			
	Functional features	The multi-functionality of Timchehs	Timchehas are multifunctional, those are a place for wholesale and retail sales and also a place for religious gatherings.		46	
		Purposeful use of interior spaces	The rows are full of retail shops and Timchehs is a gathering place for wholesalers.		47	
		A big Bazaar with different businesses	This is a large Bazaar that houses most of the traditional businesses.		48	
		Functional diversity of rows	The rows are somewhere that in addition buying, people pass through it in winter and summer until They are protected from cold and heat.		49	
High space facilities and lack of sufficient equipment		Many facilities have been created in the Bazaar and they are good.	50			
Compatibility	direction of expand from central core to the Surrounding environment	Expansion of the Bazaar in the central core from all four directions It is multi-axis and it reaches the neighborhoods of the city.	51	Specialists		
	influence of the Bazaar on the formation of the surrounding tissue	The physical fabric of Tabriz has been formed as a result of the influence of the Bazaar on the surrounding environment.	52			
	Use of materials compatible with the region	Making different components with the least variety of materials and according to regional conditions.	53			
	Cold climate architectural pattern	The construction pattern is similar to other Iranian Bazaars, the difference is that Tabriz Bazaar is completely covered.	54			
	Form fit and function	An activity is formed in each part of the Bazaar And the functions are proportional to the form of the space	55			
Identity index	The greatness and originality of the components of the collection	Greatness and originality that every place in the Bazaar has and it forms a flawless collection.	56			
	Attention to human ecology in the Bazaar	Attention to human ecology which created an atmosphere with human values.	57			
	The technique of making domes	The technique and method of building large domes	58			
	Extensive physical texture of bricks	Extensive physical texture of bricks	59			
	Combination of open and closed spaces	A unique combination of open and closed spaces	60			
	Using Iranian garden patterns	Using Iranian garden patterns in caravansaries design	61			
	Architectural feature	Special, diverse and complex architecture	Special, diverse and complex architecture		62	
Introverted architecture		Absolutely introverted architecture	63			
Long rows		Two main and long rows	64			
Use of specific patterns		Use of specific architectural patterns in the caravansaries and their connection with the main and secondary passages.	65			
Proportion and human scale		Proportion and human scale in shops, rows and ...	66			
Different ways of entering goods		The routes of arrival of the goods were different.	67			
Ceiling skylights		Small ceiling skylights for the passage of light	68			
Comprehensiveness of Bazaar architecture		The comprehensiveness that exists in the architecture of the Bazaar, it is unique in its kind.	69			

State the Architectural values of the historical Bazaar of Tabriz.

Table 4. Results of examining the statements of the target population in relation to the Architectural values of Tabriz Bazaar

Final category	Concepts (Identified codes)	Sentences and phrases extracted from the interview text	Statistical society	Interview questions
Functional characteristics	Design of functional spaces	Each space is designed according to its use.	70	
	Multi-functional structure	The Bazaar structure is multifunctional.	71	
	Functional diversity of rows	Rows, in addition to the place of purchase and sale, it is also a place to protect ordinary passersby from sun and rain.	72	
	The concentration of integrated guilds in Timchehs	Timchehs is the place of activity of integrated guilds.	73	
	The way to transport the goods	Definition of freight routes	74	
	Spatial diversity	There is a dense space like rows in the Bazaar and Cozy space like caravansaries are also for different purposes.	75	
	Proper space of caravansary and Timcheh For community	Caravansaries and Timchehs provide the right atmosphere for the gathering people and tradespeople.	76	

Table 5. Results of examining the statements of the target population in relation to the Aesthetics values of Tabriz Bazaar

Final category	Concepts (Identified codes)	Sentences and phrases extracted from the interview text	Statistical society	Interview questions
Decorations	Window with colored glasses	Windows with colored glasses Which Their number is very few.	77	Bazaar tradespeople
	Brick work	Brick design on the wall and around the door and windows	78	
	Decorations with wooden materials	Wooden doors and windows	79	
	Karbandi	Decorations of domes	80	
Variety	Design and shape of Timchehs	This is all Timcheh in this Bazaar and Each of which has a special design and shape.	81	
	The design of the domes	Domes that each have their own design	82	
	Combination of open and closed space	We can see the yard as well as rows and Timchehs	83	
	Physical diversity	Great diversity in the architecture of Timchehs, Caravanserais, mosques & etc.	84	
Attractiveness	Gathering of different guilds in the Bazaar	Wholesale, retail, luxury store & etc. are all gathered in the Bazaar.	85	
	Rhythm	Arch in the walls and the roofs are repeated like each other.	86	
	Beautiful domes and arches	The whole Bazaar is covered with beautiful domes and arches.	87	
	Timchehs	The unique architecture of Timchehs of Mozaffarieh, Amir, Haj Safar Ali, Seyed Hasan old and new & etc.	88	
Unity	Integrated brick texture	The brick architecture and domes of all parts of the bazaar are integrated	89	
	Uniformity and harmony of materials	Inside the market, there are only bricks and wooden doors and windows. It is seen everywhere uniformly and harmoniously.	90	
	Being integrated while being diverse	Each part of the market is built for a job that is different from the other parts but all of it is uniform and integrated.	91	
Decorations	Old wooden doors and windows	Beautiful wooden doors and windows, examples of which are still available in the Bazaar.	92	Specialists
	Brick work	Brickwork on the facade and even brick flooring	93	
	Wooden decorations in the caravanserais	Wooden decorations in the caravanserais (columns and ceilings)	94	
	Karbandi	diverse Karbandies of domes	95	
Variety	Variety of Physical parts	Diverse components that appear one after the other.	96	
	Variety in design	Variety in the shape and design of doors and windows.	97	
	Variety of roof coverings	Variety of roof coverings	98	
	Variety of arches	Variety of arches	99	
	Variety in domes	Variety of shape and size and arrangement of materials in domes.	100	
Attractiveness	The attractiveness of functional diversity	The Bazaar is more attractive with diverse functions.	101	
	Journalistic view of the market	A kind of journalistic view has been created for Mozaffaria Bazaar.	102	
	The charm of arches in Timchehs	Kajave arches in Timchehs and their beautiful covering	103	
	Unique and non-repetitive domes	Unique and non-repetitive domes	104	
	The attractiveness of the architectural style	The attractiveness of the architectural style	105	
	Variety in construction patterns	Each space has a different construction pattern compared to other similar types, Such as corridors, caravanserais and etc.	106	
	The style of performing arcs	The best execution style in Corner construction and arches	107	
Unity	Physical cohesion	Being integrated and Physical cohesion	108	
	Visual cohesion	Visual cohesion	109	

State the Aesthetic values of the historical Bazaar of Tabriz.

بحث و نتیجه‌گیری

مفاهیم اصلی دانش حفاظت تغییرات بسیاری را پشت سر نهاده و ارزیابی ارزش‌ها در حفاظت از میراث نیز به شدت تغییر یافته است. به این ترتیب که با ارائه هر ایده‌ی جدید، مفاهیم و ارزش‌های مربوط به یک ساختمان دستخوش تغییر می‌شود و در نتیجه نحوه‌ی رویکرد به ارزش‌ها در طول زمان دگرگون می‌شود. در این راستا آنچه در ادبیات حفاظت و مرمت امروزی چه در ایران و چه در سایر کشورها مورد توجه قرار می‌گیرد، ضرورت شناخت ارزش‌های نهفته موجود در یک مکان میراثی و محور قرار دادن این ارزش‌ها در زمینه‌ی احیاء و حفاظت از آثار است. با این وجود، شناخت ارزش‌ها و ویژگی‌های آن‌ها مستلزم مجموعه‌ای از روش‌های ارزیابی است که متکی بر عواملی مانند نوع میراث (ملموس و ناملموس) است. میراث ملموس و ناملموس دو روی یک سکه را نشان می‌دهد که عمیقاً در هم تنیده شده‌اند. در واقع، میراث ساخته شده، ارزش‌ها را هم به شکل ملموس (کالبدی یا فیزیکی) و هم به صورت ارزش‌های ناملموس (غیرکالبدی) که در زمان توسط جوامع محلی تولید می‌شود، در خود حفظ می‌کند. هدف از حفاظت میراث، تنها حفاظت از ارزش‌های کالبدی نیست، بلکه حفظ معنای فرهنگی یک مکان برای نسل‌های گذشته، حال و آینده است. بنابراین، حفاظت نه تنها باید به ماده و کالبد مربوط باشد، بلکه باید به معانی (مثلاً معانی نمادین و مرتبط با خاطرات) و پیوندهایی که به عنوان روابط اجتماعی، معنوی و فرهنگی بین مردم و مکان درک می‌شوند، نیز توجه داشته باشد. پژوهش حاضر با تمرکز صرف بر ارزش‌های ملموس بازار تاریخی تبریز، درصد شناخت و تعیین ارزش‌های جاری، ارزش‌های آسیب‌دیده، نوع آسیب‌های وارده و تبیین راهکارهای حفاظت و احیای ارزش‌های آسیب‌دیده با تاکید بر تقویت گردشگری میراثی برآمده است. نتایج تحلیل آماری در خصوص ارزیابی وضعیت ارزش‌های ملموس مجموعه بازار تبریز موید آن است که این محدوده‌ی تاریخی از حیث زیبایی‌شناسی کمترین میزان آسیب را در قیاس با دیگر ارزش‌ها دیده است. به نحوی که به رغم تأثیر مستقیم مدرنیسم بر ساختار کالبدی-فضایی بازار، تعداد محدودی از ارزش‌های زیبایی‌شناختی دچار آسیب و غالب آن‌ها تا به امروز حفظ شده‌اند. بیشترین میزان آسیب متوجه ارزش‌های شهری بازار می‌باشد، به گونه‌ای که اکثر قابلیت‌های شهرسازی این مجموعه به دنبال تحولات معاصر دچار آسیب جدی و برخی نیز به طور کامل از میان رفته‌اند. مقدار آسیب‌های وارده بر ارزش‌های معماری نیز حاکی از آسیب‌پذیری تعداد قابل توجهی از ارزش‌های منسوب به این دسته می‌باشد، ولیکن درجه‌ی آسیب آن‌ها پایین‌تر از ارزش‌های شهرسازی بوده است. جمع‌بندی نتایج منتج از مصاحبه با گروه پاسخ‌دهنده پیرامون شناسایی ارزش‌های جاری بازار نیز بر یافته‌های آماری صحت گذاشته و نشان

می‌دهد که غالب ارزش‌های فعلی بازار متعلق به ارزش‌های زیبایی‌شناسی بوده و بسیاری از ارزش‌های سابق شهری و معماری این مجموعه میراثی دچار آسیب جدی گردیده و در صورت عدم توجه، به تدریج رو به زوال و انحطاط می‌نهند. بر اساس اظهارات مصاحبه‌شوندگان و تدقیق نوع آسیب‌های وارده بر ارزش‌های ملموس مجموعه بازار تبریز، راهکارها و پیشنهادهای قابل اجرا در راستای صیانت و احیای ارزش‌های آسیب‌دیده‌ی شهری، معماری، و زیبایی‌شناسی مطابق با شکل ۸، تبیین و ارائه گردیده است. نتایج پژوهش با دستاوردهای مطالعه عباس‌زاده و همکاران (۱۳۹۴) مطابقت دارد، چرا که در این مطالعه مشخص گردید که کاربست ارزش‌های موجود در مکان‌های میراثی شهرها و اولویت‌بندی آنها بر همین اساس، می‌تواند در تعیین منطقه و محورهای گردشگری فرهنگی نقش بسیار مهمی را ایفا کند. همچنین با نتایج پژوهش آبرومند و همکاران (۱۴۰۱) همخوانی دارد، زیرا به زعم پژوهشگران با کاربست شیوه‌های حفاظتی مبتنی بر ارزش می‌توان ضمن تضمین تداوم حیات و ایجاد زمینه‌های ماندگاری اثر تاریخی، بستر جذب گردشگر و به تبع آن توسعه گردشگری فرهنگی را فراهم آورد. از طرفی در زمینه‌ی مداخله در آثار تاریخی-فرهنگی نیز با یافته‌های نژادابراهیمی و همکاران (۱۳۹۲) هماهنگ است. به بیان نگارندگان، هرچقدر ارزش‌های استحصالی و استخراجی از یک اثر دقیق و جامع باشد، مداخله، رویکردی حفاظت‌محور پیدا می‌کند. لیکن اگر ارزش‌های استحصالی، ارزش‌های کالبدی و فیزیکی باشند، مداخله طرح محور را می‌توان مطرح نمود. انتظار می‌رود دست‌اندرکاران و متولیان امور در حوزه‌ی حفاظت میراث ارزشمند معماری، با عنایت به دستاوردهای مطالعات انجام شده، اهتمام بیشتری نسبت به حفظ و تداوم این هویت‌های تاریخی-فرهنگی بورزند تا بسترهای مهم گردشگری میراثی این مرزوبوم نابود نگردد.

پی‌نوشت

1. Athens Charter
2. The Venice Charter
3. Machu Picchu Charter
4. The NARA Document
5. The Burra Charter
6. Riegl
7. Feilden
8. Heritage Tourism
9. Semi-structured interview

۱۰. در این روش نمونه‌ها بر اساس هدف و چارچوب از پیش تعیین شده انتخاب می‌شوند (Leung, 2015).

۱۱. زمانی که حجم جامعه پاسخ‌دهنده (n) مشخص نباشد، فرمول کوکران (Cochran) برابر است با:

$$d = 0.01-0.1, Z = 1.96, p = 0.5, q = 0.5$$

$$n = \frac{Z^2 pq}{d^2}$$

12. Lawshe
13. Cronbach's alpha

فرمول موردنظر برای محاسبه مقدار ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش برابر است با:

Solutions	Type of injury	Final category	val ue
Explanation and defining new programs in order to restore Bazaar identity, Establishing relationships with public and private institutions and Creating permeability incentives in urban macroeconomic areas	The fading of former importance and urban role of the Bazaar	Urban role	Urbanism values
The need to create privacy for the historical context and Avoiding the separation and breakdown of continuous Bazaar segments	Reducing the integrity of the structure following the destruction caused by the implementation of the street and the separation of parts of the Bazaar	Structural system	
Paying attention to the privacy of the valuable collection of the Bazaar and creating space by using elements that are appropriate and harmonious with the context, Avoiding construction of buildings with new and incompatible materials with valuable texture and organizing of factors around the historical Bazaar	Incompatibility with the surrounding tissue due to unusual destructions and establishment of newly built units	Relic platform	
The need to control of the hygiene inside the Bazaar, creating various service and health uses for the public, widening the horns and skylights to increase the amount of internal ventilation. Congestion control caused by excessive population in rows by organizing the traffic route and Increasing supervision and control	Decreasing environmental quality due to lack of hygiene and cleanliness, Excessive density (overcrowding) of jobs and population in the southern and eastern parts	Environmental quality	
Using unused spaces and deployment handicraft and art workshops. Revival of production workshops such as carpet weaving, shoemaking, etc. At the same time, training those interested in learning traditional professions, Creating a place to display and sell manufactured products in the Bazaar.	Stopping expansion and development after taking over the privacy of the Bazaar and the surrounding context and having the ability to functional change	Ability to change & develop	
Creating a parking lot at a suitable distance from the Bazaar. Changing the route and creating traffic privacy for public vehicles, Control the traffic of cars in the Bazaar area to prevent chaos around it and strengthening communication networks according to the structure of the roads	Lack of proper connection with the main axes following the expansion of the city, Increase in traffic and the distance of new units to the Bazaar	Communication network	
Paying attention to the coordination of new constructions with the original texture, Physical restoration of historical buildings that are worn out.	Incompatibility of the Bazaar complex with the surrounding context	Compatibility	Architectural values
Using new technology along with traditional solutions to provide heating and ventilation	Lack of optimal response to weather conditions	Identity maker Indicators	
Maintaining and promoting market index features, Strengthening environmental values by increasing public awareness and culture, Introducing the Bazaar and global values through public media	Lack of awareness of the general public about the characteristics of index and global values of the Bazaar	Architectural features	
Preventing human interference based on personal taste	Disorganizing the old proportions with physical interventions	Functional characteristics	
Organizing the functions inside arenas in order to increase public attendance. Activation of production and service units to create mobility and vitality	Lack of familiarity of the public about the purposeful structure and comprehensiveness of the physical in accordance with the climatic conditions		
Creating and installing inscriptions containing images and historical information of the market in order to increase public awareness	Lack of awareness of the general public about the crystallization of historical, social, cultural concepts, etc. in the body.	Decorations	
Strengthening the functions inside arenas in order to increase public attendance. Activation of production and service units to create mobility and vitality, ability of providing interesting functionals and events in unused spaces and creating distinctive and memorable spaces.	The general public's lack of familiarity with the Bazaar due to the removal and change of some spaces		
Proportionate distribution of uses along the rows and preventing unconventional crowding in them in order to achieve optimal mental and physical conditions, Organizing internal spaces of Timchehs and caravanserais to achieve stable conditions and monitoring the establishment of guilds inside arenas according to their conditions.	Creating an unbalanced combination and exhaustion of some spaces because of the change and elimination of the deployment system of guilds in different sectors (especially rows and caravanserais)	Variety	Aesthetic values
Organization of existing functional, Changing some functional, Creating new activities considering the ability to adapt to the needs of people today	Failure of old spaces to respond to new business system approaches	Attractiveness	
Creating different service, welfare and health uses for the public	Shortage of facilities for clients	Unity	
Removing mismatched openings and replacing similar or reconstructed samples of original components	Using a variety of disproportionate openings instead of old wooden openings	Attractiveness	
Revival of traditional jobs; Businesses that have disappeared (dyeing, darning, quilting, hat embroidery, etc.) can return to the Bazaar.	Reduced visual diversity caused by the diversity of functions by eliminating many old jobs		
Necessity of continuous monitoring and control of institutions in charge of Bazaar architecture and preventing any type of change based on personal interests and tastes in the components of the facade and inside the cells.	Damages caused by changes in door and window, showcase and even the interior of shops with different and personal tastes	Unity	
Removing the frills and disproportionate arrangement from the shell, Removal of showcases that have progressed to the privacy of passages and narrow rows, prevent the installation of advertisements and notices on the shell, Reconstruction of damaged parts, establishing of ducts for the passage of cables and wires	Decreased visual appeal due to the negative impact of frills and visual breakdowns, showcases that have come forward, wrong wiring, pasting notices, etc.		
Removing the visual frills, creating an installation channel on the floor of the market, monitoring physical changes, organizing the existing uses and increasing control and continuous monitoring of the activities of the Bazaar residents.	Reduction of visual coherence and occurrence of confusion caused by physical interventions, entry of utility systems, change of use and inappropriate arrangement of goods.		
Removing the factors that cause visual interruption, creating environmental harmony with historical, cultural, social and identity characteristics to induce a favorable and shared feeling.	Loss of visual balance due to damage to the original tissue		

Fig. 8. Pathology and explanation of solutions and suggestions in the direction to preserve and revive the structure of the historical Bazaar of Tabriz based on tangible values from the perspective of the interviewed population

انتشار اثر علمی را براساس اصول اخلاقی COPE رعایت کرده‌اند و در صورت احراز هر یک از موارد تخطی از اصول اخلاقی، حتی پس از انتشار مقاله، حق حذف مقاله و پیگیری مورد را به مجله می‌دهند.

منابع مالی / حمایت‌ها

موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

مشارکت و مسئولیت نویسندگان

نویسندگان اعلام می‌دارند به‌طور مستقیم در مراحل انجام پژوهش و نگارش مقاله مشارکت فعال داشته و به‌طور برابر مسئولیت تمام محتویات و مطالب گفته‌شده در مقاله را می‌پذیرند.

S^2 : واریانس مجموعه سوالات

S_j^2 : واریانس سوال j ام

j : تعداد سوالات پرسشنامه

14. Coding

15. Final categories

$$r_a = \frac{j}{j-1} \left(1 - \frac{\sum S_j^2}{S^2} \right)$$

تشکر و قدردانی

موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که در انجام این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافی برای ایشان وجود نداشته است.

تاییدیه‌های اخلاقی

نویسندگان متعهد می‌شوند که کلیه اصول اخلاقی

References

1. Abbas Zadeh, Mozafar. (2016). The role of architectural heritage values in conservation and restoration (case study: World Heritage Collection of Takht Suleiman), PH.D thesis of Architecture, Tehran university of science & technology, Faculty of Architecture and Urban Planning, [In Persian]
2. Abbaszadeh, Mozafar & Aysham, Masoumeh. (2017). Defining the historical, cultural and tourism axis In the old context of Urmia city (case study: Mahdi al-Gadam neighborhood), *joSTARhaie shahrsazi*, 48, 97-114, [In Persian]
3. Abbaszadeh, Mozafar, Mohammad Moradi, Asghar, Sultan Ahmadi, Elnaz. (2015). The role of architectural and urban heritage values In the development of cultural tourism, (case study: Historical context of Urmia), *Motaleate Shahri*, 14, 77-90, [In Persian]
4. Aberoumand Azar, Parisa, Akbari Namdar, Shabnam, Valizadeh, Nima. (2022). The Role of Cultural Tourism in Reviving Socio-Cultural Values of Tabriz Historical Bazaar, *Urban Tourism*, 9(3), [In Persian]
5. Abizade, Elnaz. (2018). Investigating the Factors affecting the sense of place Tabriz Historic Bazaar in line semantic and value protection of architectural heritage. PH.D Thesis of Islamic Architecture, Islamic Art University of Tabriz, Faculty of Architecture & Urbanism, [In Persian]
6. Albaqawy, G. A., Alnaim, M. M., Bay, M. A., Touahmia, M. (2023). Assessment of Saudi Arabia's Classification and Selection Criteria for Heritage Sites: A Case Study of Barzan Heritage Area in Hail City. *Sustainability*, 15(3), 1015. <https://doi.org/10.3390/su15031015>
7. Androudi, Elham. & Taghipour Anari, Zainab. (2018). Evaluation of values in the historical urban landscape of Vali-Asr Street, Tehran with Using geographic information system of the People's participation, *Architecture and Urbanism (Fine Arts)*, 23(2), 75-86, [In Persian]
8. Araoz, G.F. (2008). World-Heritage Urban Landscapes: Defining and Protecting Authenticity. *APT Bulletin, The Journal of Preservation Technology*, Association for Preservation Technology International, 39(2-3), 33-37.
9. Australia ICOMOS. (1999). The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance (Burra Charter). Burra. Retrieved from https://australia.icomos.org/wp-content/uploads/BURRA_CHARTER.pdf
10. Avrami, E., Mason, R., De La Torre, M. (2000). *Values and heritage conservation*. Getty Conservation Institute.
11. Azzopardi, E., Farrugia, N., Deguara, R., Mifsud Bonnici, J. P. (2022). What are heritage values? Integrating natural and cultural heritage into environmental valuation. *People and Nature*, 4(1), 99-111. <https://doi.org/10.1002/pan3.10386>
12. Chang, Q. (2014). Envisioning historic place: Urban and rural architectural heritage conservation field at Tongji University. Tongji University Press.
13. Cho, J. Y., & Lee, E. H. (2014). Reducing confusion about grounded theory and qualitative content analysis: Similarities and differences. *The Qualitative Report*, 19(32), 1-20.
14. De La Torre, M. (2002). *Assessing the Values of Cultural Heritage*. Getty Conservation Institute, Los Angeles.
15. Douglas-Jones, R., Hughes, J. J., Jones, S., Yarrow, T. (2016). Science, value and material decay in the conservation of historic environments. *Journal of Cultural Heritage*, 21, 823-833. <https://doi.org/10.1016/j.culher.2016.03.008>
16. Drury, P., & McPherson, A. (2008). *Conservation principles: Policies and guidance for the sustainable management of the historic environment*. English Heritage.
17. English Heritage. (2008). *Conservation principles policies and guidance—for the sustainable management of the historic environment*. Historic England.
18. Feilden, B. (2003). *Conservation of historic buildings*. Architectural Press.
19. Feilden, M. B., & Jokilehto, J. (2007). *Management guidelines for world cultural heritages sites*. (P. Hanachi, Trans.). University of Tehran Press.
20. Flamaki, Mohammad Mansour. (2006). *Farabi and The course of citizenship in Iran*, Tehran, Faza Scientific and Cultural Institute, [In Persian]
21. Getty Conservation Institute, World Monuments Fund. (2010). *Middle Eastern Geodatabase for Antiquities (MEGA)—Jordan: Guidelines for completing site cards*. Unpublished.
22. Gharebiglou, Mino, Melabi, Qasim, Saman, Saba. (2019). Recognition the concept of value in The relationship between man and the environment in Habitation open spaces In traditional Iranian architecture, (*Fine Arts*), 249(1), 101-114, [In Persian]
23. Halbertsma, M. E., & Kuipers, M. C. (2014). *Het erfgoeduniversum: Een inleiding in de theorie en praktijk van cultureel erfgoed*. Coutinho.
24. Hanachi, Pirouz & Fedainejad, Somia. (2012). Codification of the conceptual framework of protection and integrated regeneration in cultural-historical contexts, *Architecture and Urbanism (Fine Arts)*, 3(46), 15-26, [In Persian]
25. Hanachi, Pirouz & Poursarajian, Mahmoud. (2012). *Revival of the historical context with a partnership approach*, Tehran: University of Tehran, [In Persian]
26. Hazen, H. (2009). Valuing Natural Heritage: Park Visitors' Values Related to World Heritage Sites in the USA. *Current Issues in Tourism*, 12(2), 165-181.
27. Hindiani, Abdullah and Ghasemlou, Musa. (2017). The role of national values and norms and social In the prevention of soft threat With a law enforcement approach, *Strategic Studies*,

- 2(4), 35-66, [In Persian]
28. Hojjat, Mahdi. (2001). Cultural heritage in Iran, Policies for an Islamic country, Tehran: Cultural Heritage Organization of the country, [In Persian]
 29. ICOMOS. (1993). Guidelines for education and training for the conservation of monuments, ensembles and sites.
 30. ICOMOS. (1994). The NARA Document on Authenticity. ICOMOS: Nara. Retrieved from www.icomos.org/docs/naradoc.html
 31. International Congress of Modern Architecture. (1931). The Athens Charter for the Restoration of Historic Monuments. In 4th International Congresses of Modern Architecture s. Athens, Greece.
 32. International Council on Monuments and Sites. (1964). International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites (The Venice Charter 1964). In 2nd International Congress of Architects and Technicians of Historic Monuments. Venice, Italy.
 33. Ismaili Sangri, Hossein. & Omrani, Behrouz. (2008). History and architecture of Tabriz bazaar, Tabriz, Sotodeh publication, [In Persian]
 34. Jamieson, W. (1998). Cultural Heritage Tourism Planning and Development: Defining the Field and Its Challenges. APT Bulletin 29, No. 3/4, 65.
 35. Jokilehto, J. (2006). Considerations on Authenticity and Integrity in World Heritage Context. *City & Time*, 1(2), 70-83.
 36. Lamprakos, M. (2014). Riegl's modern cult of monuments and the problem of value. *Change Over Time: An International Journal of Conservation and the Built Environment*, 4(2), 418-435.
 37. Leung, L. (2015). Validity, reliability, and generalizability in qualitative research. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 4(3), 324-327.
 38. Lipe, W. (1984). Value and Meaning in Cultural Resources. In H. Cleere (Ed.), *Approaches to the Archaeological Heritage: A Comparative Study of World Cultural Resource Management Systems* (pp. 1-11). Cambridge: Cambridge University Press.
 39. Marquis, P., & Kyle. (1999-2002). The Burra Charter: The Australia ICOMOS charter for places of cultural significance.
 40. Mashhadizadeh-Dahaghani, Nasser and Rostami, Faramarz. (2014). Organizing and empowering Disorganized areas With the approach of valueism, *Urbanism and Architecture*, 4(45), 52-71, [In Persian]
 41. Mason, R. (2002). Assessing Values in Conservation Planning: Methodological Issues and Choices. In *Assessing the Values of Cultural Heritage* (Research Report). Los Angeles: The Getty Conservation Institute (pp. 5-30).
 42. Mason, R. (2005). Assessing values in conservation planning: Methodological issues and choices. In M. De la Torre (Ed.), *Heritage values in site management: Four case studies* (pp. 5-30). Los Angeles: Getty Conservation Institute.
 43. Mason, R., & Avrami, E. (2000). Heritage values and challenges of conservation planning. *Management Planning for Archaeological Sites*, an International Workshop organized by the Getty Conservation Institute and the Loyola Marymount University, May 2000, Corinth, Greece, 13-26.
 44. Mason, R., David, M., Delatorre, M. (2003). Port Arthur historic site management Authority a case study, Getty Conservation Institute, Los Angeles.
 45. Matero, F. (2000). Ethics and Policy in conservation Newsletter.
 46. Meier, H. R., Scheurmann, I., Sonne, W. (Eds.). (2013). *Werte. Begründungen der Denkmalpflege in Geschichte und Gegenwart*. Berlin: Jovis.
 47. ministry of Housing and Urbanization. (2009). *An experience in documenting Iranian markets*, Tehran, Academic Center for Education of University of Tehran Fine Arts Campus, [In Persian]
 48. Mirhosseini, Zeinab Al-Sadat & Jahanbakhsh, Haider. (2016). Investigating the impact of physical components of historical context on the environmental security of tourists (case study: Charkhab neighborhood, Ardakan city). *Hoviat shahr*, 10(28), 89-104, [In Persian]
 49. Mitchell, N. J. (2008). Considering the Authenticity of cultural landscape. *APT Bulletin*, 39(2/3).
 50. Nejadabrahimi, Ahad, Pourjafar, Mohammad Reza, Ansari, Mojtabi, Hanachi, Pirouz. (2013). Its value and relationship with the approach of intervention in historical-cultural works, *conservation and architecture of Iran*, 2(3), 79-89, [In Persian]
 51. Park, E., Choi, B. K., Lee, T. J. (2019). The role and dimensions of authenticity in heritage tourism. *Tourism Management*, Vol.74, No.1, 99-109.
 52. Pereira Roders, A. R. (2007). *Re-architecture: Lifespan rehabilitation of built heritage capitulum*. Eindhoven: Technische Universiteit Eindhoven.
 53. Rezazadeh Ardebi, M., Rezazadeh Ardebili, R., Moradi, Mojgan. (2019). Recognizing the Values of the Kashan Historic Urban Context for Achieving Appropriate Regeneration (Case Study: Sarpelleh Passageway). *Heritage*, 2, 88.
 54. Riegle, A. (1902). *The Modern Cult of Monuments: Its Character and Its Origin*. (K. W. Forster & D. Ghirardo, Trans.).
 55. Riegle, A. (1982). *The modern Cult of Monument: Its Charter and Its Origin*. *Oppositions: A Journal for Ideas and Criticism in Architecture*, 25(2), 21-56.
 56. Sandelowski, M., & Barroso, J. (2003). Classifying the findings in qualitative studies. *Journal of Qualitative Studies, Research*, 13(7), 905-923.
 57. Shahrokhi, Shima, Niknami, Kamaluddin, Izadi, Mohammad Saeed, (2021). The role of the two components of conservation and dynamics in Revival of architectural heritage Based on the

- continuity of place values (case study: the architectural heritage of the historical area of Choghazanbil), 32(3), 105-124, [In Persian]
58. Shirvani, Maryam, Ahmadi, Hossein, Watan Doošt, Rasul. (2016). Recognition of the value and influential factors in transformation of value views In the protection of cultural heritage in the present century, *Architecture and Urbanism (Fine Arts)*, 21(4), 39-50, [In Persian]
 59. Silberberg, T. (1995). Cultural Tourism and Business Opportunities for Museums and Heritage Sites. *Tourism Management*. 16(5). 361-365.
 60. Sultanzadeh, Hossein. (1997). Tabriz, a stable adobe in Iranian architecture, Tehran, Cultural Research Office, [In Persian]
 61. Throsby, D. (2006). Economic and cultural value in the work of creative artists. In M. La Torre, et al. (Eds.), *Values and Heritage Conservation* (pp. 26-31). Los Angeles: Getty conservation institute.
 62. World Architecture Construction Federation. (1977). *The Charter of Machu Picchu*. Universidad Nacional Federico Villarreal, Lima, Peru.

